

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูสังคมศึกษา จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนตามตัวแปรประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษา และสาขาวิชาเอกที่จบการศึกษา ของครูสังคมศึกษา ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539-2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย แบบสอบถามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษา สาขาวิชาเอกที่จบการศึกษา และระดับพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ใน 9 ด้าน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ของ ลิเคิร์ต นำเสนอประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม นำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้รับการแนะนำ และทดลองใช้ (try-out) กับครูสังคมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 32 คน ปรากฏว่า ได้ข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .245 - .776 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .951 จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 144 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.34 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 10.07 โดย ตอนที่ 1 หาค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ เพื่อวิเคราะห์สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2 หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทราบระดับพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วยการทดสอบค่าทีแบบอิสระ (t-test for independent samples) เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษา และสาขาวิชาเอกที่จบการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยในตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ได้ดังนี้
ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

1. จากการคำนวณค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการสอนของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 144 คน ได้ค่าเฉลี่ยประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาเท่ากับ 18 ปี โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษามาก (ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป) และ ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาน้อย (ต่ำกว่า 18 ปี) ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ ข้อมูลสถานภาพประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาของครูสังคมศึกษา พบว่า ครูสังคมศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 58.33 (จำนวน 84 คน) มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษามาก (ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป) และร้อยละ 41.66 (จำนวน 60 คน) มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาน้อย (ต่ำกว่า 18 ปี) ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพสาขาวิชาเอกที่จบการศึกษาของ ครูสังคมศึกษา พบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 (จำนวน 108 คน) จบการศึกษาสาขา วิชาเอกสังคมศึกษา และร้อยละ 25.00 (จำนวน 36 คน) จบการศึกษาสาขาวิชาเอกอื่นที่ไม่ใช่สาขา วิชาเอกสังคมศึกษา

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี

2. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 2 สามารถตอบคำถามการวิจัยในข้อที่ 1 พฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี ได้ดำเนินการสอนใน 9 ด้านหรือไม่ และ ถ้าได้ดำเนินการมีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับใด ได้ดังนี้

2.1 พฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี พบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.22 ได้ดำเนินการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยมีพฤติกรรมการสอนตาม แนวทางการปฏิรูปการศึกษาใน 9 ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.69)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูสังคมศึกษามีพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่ได้ดำเนินการอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 8 ครูสังคมศึกษาร้อยละ 98.83 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนอยู่ในระดับ มากเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 4.32) รองลงมาคือ ด้านที่ 2 ร้อยละ 88.78 แสวงหาความรู้

คิดวิเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ และวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสอง (ค่าเฉลี่ย 3.90) ร้อยละ 85.96 จัดสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ความสนใจ ความถนัด ความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสาม (ค่าเฉลี่ย 3.76) ร้อยละ 93.62 มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์ กระบวนการกลุ่ม และทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสี่ (ค่าเฉลี่ย 3.74) ร้อยละ 86.56 จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมากเป็นอันดับห้า (ค่าเฉลี่ย 3.51)

สำหรับพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่ครูสังคมนศึกษาได้ดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางมี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 7 ร้อยละ 93.74 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้วยการประเมินผลตามสภาพจริง อยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับหก (ค่าเฉลี่ย 3.49) ร้อยละ 84.83 จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับเจ็ด (ค่าเฉลี่ย 3.43) ร้อยละ 78.30 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกสถานการณ์ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง บุคคล องค์กร สถาบันในท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับแปด (ค่าเฉลี่ย 3.43) และ ร้อยละ 65.40 ประชาสัมพันธ์รูปแบบการสอนของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ย 3.27)

พฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่ครูสังคมนศึกษาไม่ได้ดำเนินการ โดยภาพรวม พบว่า ครูสังคมนศึกษาร้อยละ 13.77 ไม่ได้ดำเนินการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูสังคมนศึกษาไม่ได้ดำเนินการในด้านที่ 1 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคิดเป็นร้อยละ 15.17 ด้านที่ 2 การแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ และวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 11.22 ด้านที่ 3 การจัดสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ความสนใจ ความถนัด ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน คิดเป็นร้อยละ 14.04 ด้านที่ 4 การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 13.43 ด้านที่ 5 การมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์ กระบวนการกลุ่ม และทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 6.38 ด้านที่ 6 การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกสถานการณ์ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง บุคคล องค์กร สถาบันในท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 21.70 ด้านที่ 7 การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้วยการ

ประเมินผลตามสภาพจริง คิดเป็นร้อยละ 6.26 ด้านที่ 8 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 1.17 และด้านที่ 9 การประชาสัมพันธ์รูปแบบการสอนของสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 34.60

2.2 จากการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษา และสาขาวิชาเอกที่จบการศึกษา สามารถตอบคำถามการวิจัยในข้อที่ 2 พฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาและสาขาวิชาเอกที่จบการศึกษาแตกต่างกันหรือไม่ โดยทดสอบสมมติฐานของการวิจัย เป็นดังนี้

2.2.1 จากสมมติฐานข้อที่ 1 ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาต่างกัน มีระดับพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาแตกต่างกัน จากผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี ที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษามาก (ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป) และครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาน้อย (ต่ำกว่า 18 ปี) มีพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อทดสอบเป็นรายด้าน พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในด้านที่ 5 การมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์ กระบวนการกลุ่ม และทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.2 จากสมมติฐานในข้อที่ 2 ครูสังคมศึกษาที่จบสาขาวิชาเอกต่างกันมีระดับพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาแตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรีที่จบการศึกษาสาขาวิชาเอกต่างกันมีพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้ว มีประเด็นสำคัญที่ได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. พฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี ทั้ง 9 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสงค์ อวิโรธนกุล (2534, หน้า ๗-๘) ที่ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น ทั้งภาพรวมและจำแนกเป็นรายค้ำน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความรอบรู้และสอนดี ความมีคุณธรรม จรรยาบรรณและมุ่งมั่นพัฒนาตามลำดับ และ ไพฑูรย์ เวทการ (2535, บทคัดย่อ อ้างถึงใน ประสงค์ ภูมิพัทธ์, 2542, หน้า 71) ที่ศึกษาวิจัยพบว่า บัณฑิตครูทายาทมีสมรรถภาพด้านวิชาการ การสอน ความรับผิดชอบ การเป็นผู้นำ การปรับตัว มีจริยธรรม และความเป็นประชาธิปไตย ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับสูงทุกด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอุไร เหล่าธรรมยิ่งยง (2536, บทคัดย่อ อ้างถึงใน ประสงค์ ภูมิพัทธ์, 2542, หน้า 49-50) ที่ศึกษาพฤติกรรมของครูโครงการครูทายาทตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในทัศนะของครูและผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับจรรยา วรรณเวช (2538, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามทัศนะของผู้บริหารและครูอาจารย์ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า ผู้บริหารและครูอาจารย์มีทัศนะต่อคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ รายงานการวิจัยการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการครูทายาทของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2535 – 2539 โดยกรมวิชาการ (2540, บทคัดย่อ อ้างถึงใน ประสงค์ ภูมิพัทธ์, 2542, หน้า 71) ที่ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูครูทายาท พบว่า ข้าราชการโครงการครูทายาท มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากมีการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนครู นักเรียนและชุมชน ตลอดจนมีเจตคติต่อวิชาชีพครูและสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และ ประสงค์ ภูมิพัทธ์ (2542, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของข้าราชการครูโครงการครูทายาท ในเขตการศึกษา 3 พบว่า ข้าราชการครูโครงการครูทายาท ในเขตการศึกษา 3 มีพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

จากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า ครูสังคมนศึกษาในจังหวัดชลบุรีมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งมีความตั้งใจ ความมุ่งมั่น และทัศนคติที่ดีต่อการปฏิรูปการศึกษา ตระหนักในความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้อันที่ครูสังคมนศึกษามีบทบาท โดยตรงต่อความสำเร็จของการพัฒนาความคิดและจิตใจของผู้เรียน ดังที่ รัชนิกร ทองสุคติ (2544, หน้า 72 และ 73) ที่ให้แนวคิดไว้ในบทความเรื่อง วิสัยทัศน์การเตรียมและพัฒนาครูสังคมนศึกษาในศตวรรษใหม่ ไว้ว่า ครูสังคมนศึกษามีบทบาทที่เปลี่ยนไปตาม

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก บทบาทนี้เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้สอนจำเป็นต้องช่วยให้ผู้เรียนวิชาสังคมศึกษาทุกคนคุ้นเคยกับเนื้อหาความรู้ ทักษะและเจตคติที่จำเป็นต่อการสร้างความเข้าใจ เห็นคุณค่า และฝึกทักษะในวิถีของการเป็นผู้รู้ ผู้มีทักษะ ผู้นำในฐานะสมาชิกของชาติ และโลกที่พร้อมจะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายรูปแบบ ครูสังคมศึกษาจึงจำเป็นต้องสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ร่วมกัน ทั้งด้านเนื้อหาความรู้ ทักษะการสอน รวมทั้งเจตคติและบทบาทของตนเอง ในฐานะครูสังคมศึกษาในศตวรรษใหม่

ดังนั้นจากผลการวิจัยดังกล่าว จึงน่าจะเป็นแนวทางให้ครูสังคมศึกษาได้ทราบถึงพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของตนเอง ได้ประเมินตนเอง และนำผลการวิจัยดังกล่าวมาพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ให้การดำเนินการสอนมีคุณภาพดียิ่งขึ้น และถึงแม้ว่าผลการวิจัยโดยภาพรวมครูสังคมศึกษามีพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยภาพรวมใน 9 ด้าน อยู่ในระดับมากก็ตาม แต่ครูสังคมศึกษาก็ยังมีความจำเป็นที่ต้องได้รับการฝึกอบรมพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความคิด ความสามารถในการจัดหลักสูตรที่สนองความต้องการและความแตกต่างของผู้เรียน เน้นการฝึกทักษะการคิด ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติจริง เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และพัฒนาให้ครูสังคมศึกษามีความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยาความเป็นครู เพื่อนำความรู้ดังกล่าวสู่การพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ให้กับครูและผู้เรียน มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูตระหนักในความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสังคมศึกษา เปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวนอกจากจะส่งผลให้ครูสังคมศึกษาเพิ่มพูนประสบการณ์ในการสอนและมีพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว ประการสำคัญคือ ผู้เรียนมีศักยภาพในการนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ สร้างสรรค์ ปรับปรุงและพัฒนาทั้งตัวผู้เรียน ครอบครัว และสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้าได้โดยอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง

จากผลการวิจัยพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาใน 9 ด้าน ที่ครูสังคมศึกษา ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี ได้ดำเนินการมีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล โดยครูสังคมศึกษามีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน และระดับปานกลาง 4 ด้าน สามารถเรียงค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

ด้านที่ 8 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน พบว่า ครูสังคมศึกษาร้อยละ 98.83 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 4.32)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูตั้งคณศึกษาค้นคว้าร้อยละ 99.3 มีพฤติกรรมการแต่งกายเหมาะสมกับความเป็นครูอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 4.55) และร้อยละ 97.2 ใช้เทคโนโลยีเป็นทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเป็นอันดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ย 3.83)

จากผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสงค์ อวิโรธนกุล (2534, หน้า ๗-๘) ที่ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานด้านวิชาการของครู โรงเรียนประถมศึกษ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครู โรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น ทั้งภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความรอบรู้และสอนดี ความมีคุณธรรม จรรยาบรรณ และมุ่งมั่นพัฒนาตามลำดับ เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความมีคุณธรรม จรรยาบรรณและความมุ่งมั่นพัฒนาตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนงค์นาถ วงศ์อัครางกูร (2539, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูมัธยมศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า นักสังคมศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ นักธุรกิจ ผู้ผลิตครู และผู้ใช้ครูเห็นด้วยมากกับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูมัธยมศึกษาทั้ง 3 ด้าน กล่าวคือ ในด้านความรู้ครูต้องมีความรู้ด้านภาษาเพื่อใช้ในการสื่อสารและแสวงหาความรู้ เป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ เป็นผู้มีความรอบรู้ทันโลกทันเหตุการณ์ มีความรู้วิทยาการใหม่ๆ มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี ด้านคุณลักษณะและทัศนคติครูต้องเป็นคนมีเหตุผล มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม เป็นผู้ไม่รู้จักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล มีความเป็นนักประชาธิปไตย เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และด้านทักษะการปฏิบัติ ครูต้องสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอน ได้สอดคล้องกับเจตนาของหลักสูตร รู้จักใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถพูด อ่าน เขียน ภาษาอังกฤษได้ในฐานะที่เป็นภาษาสากล มีความสามารถใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการปฏิบัติงาน มีความสามารถในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกียรติศักดิ์ เวียงพระปรก (2544, บทคัดย่อ) ที่วิจัยกรณีศึกษา : พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของครูต้นแบบระดับมัธยมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติประจำปี 2542 ซึ่งจากกรณีศึกษาพบว่า ครูต้นแบบมีคุณลักษณะของครูที่ดี 4 ประการ คือ มีความรู้ดี มีบุคลิกดี มีคุณธรรมและจริยธรรมดี มีความตั้งใจในการทำงานและมีการดำเนินชีวิตที่ดี สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์ และ ประสงค์ ภูมิพัทธ์ (2542, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของข้าราชการครูโครงการครูทายาท ในเขตการศึกษา 3 พบว่า ข้าราชการครูโครงการครูทายาท ในเขตการศึกษา 3 มีพฤติกรรมตาม

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในมาตรฐานที่ 8 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าครูสังคมนศึกษา จังหวัดชลบุรี มีความศรัทธาในวิชาชีพครูเป็นอย่างมาก และตระหนักในความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นอย่างดี ดีให้แก่ผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับเอาแบบอย่างที่ดีจากครูเพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติอันจะส่งผลให้ผู้เรียนซึมซับในสิ่งที่ดี มีทัศนคติในเชิงบวกต่อการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนยังส่งผลให้บรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีคุณภาพ ดังที่ คำหมาน คนไค (2543, หน้า 91-92) ให้แนวคิดว่า สังคมไทยยังถือว่าครู คือ แบบอย่างหรือแม่พิมพ์ พ่อพิมพ์ ซึ่งสอดคล้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้ที่ถือว่าตัวครูเป็นสื่อการเรียนรู้อย่างหนึ่ง โดยเฉพาะครูที่ผู้เรียนเคารพและศรัทธาต้องทำสิ่งที่ถูกต้องดีงามอยู่เสมอ เพราะจะทำให้ผู้เรียน ได้รับรู้ ซึมซับและเอาอย่าง

ดังนั้นจึงน่าจะเป็นแนวทางต่อครูสังคมนศึกษาจังหวัดชลบุรีในการพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในระดับที่สูงขึ้นไป

ด้านที่ 2 การแสวงหาความรู้ ทิศวิเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ และวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า ครูสังคมนศึกษาร้อยละ 88.78 แสวงหาความรู้ ทิศวิเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ และวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสอง (ค่าเฉลี่ย 3.90) สอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา (2540 อ้างถึงใน ครุณี อาจปรุ, 2543, หน้า 1-2) ซึ่งมีนโยบายให้การสนับสนุนให้มีการค้นคว้าวิจัยเพื่อหาความรู้หรือวิธีการใหม่ ๆ ที่นำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนรวมทั้งแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน ดังสาระบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 4 ที่มีสาระเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้กล่าวถึง การวิจัยในมาตรา 28 ให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ และในบทบัญญัติหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาที่ต้องนำการวิจัยเชิงประเมินมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูสังคมนศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 99.3 ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา ข้อมูลข่าวสาร และสื่อต่าง ๆ อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 4.22) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 29) ที่กำหนดมาตรฐานที่ 23 ไว้ว่า ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ ทิศวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยมีตัวบ่งชี้ คือ ครูมีนิสัยรักการแสวงหาความรู้และข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอน และ มีความสามารถในการศึกษา วิจัยเพื่อ

พัฒนากระบวนการเรียนการสอน เช่นกันกับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2535, หน้า 133 อ้างถึงใน สุรพล ชันธุฎ, 2539, หน้า 30 และ 32) ที่ระบุว่า ด้านพัฒนาในวิชาชีพครูต้องศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนาการเรียนการสอนให้ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ศึกษาหาความรู้ทั้งจากการเข้ารับการอบรม และศึกษาจากตำรา วารสาร เอกสารต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น เป็นต้น และ ผลการวิจัยของ คีตพร ศรีสวัสดิ์ (2540, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความต้องการในการเสริมสมรรถภาพของครูตั้งคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า ครูตั้งคมศึกษามีความต้องการเสริมสมรรถภาพในด้านความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร ค้นคว้าหาความรู้ และความรู้ในการผลิตนวัตกรรมการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียน ด้านคุณลักษณะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ศึกษาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และด้านทักษะการปฏิบัติมีความสามารถนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอน อ่านเขียนและพูดภาษาอังกฤษได้และมีความสามารถในการใช้เครือข่ายบริการข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตได้

ในขณะที่ครูตั้งคมศึกษา ร้อยละ 75.7 นำผลการวิจัยมาพัฒนาการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ย 3.43) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุเทพ เทโพบการ (2540, บทคัดย่อ อ้างถึงใน นวลศรี บุญรักษ์, 2542, หน้า 51) ที่ศึกษาความต้องการพัฒนาบุคลากรของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ครูอาจารย์มีความต้องการพัฒนาบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นว่า ควรจัดให้มีการฝึกอบรมทักษะกระบวนการและการใช้สื่อ มีแหล่งสำหรับศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ส่งเสริมให้มีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่เป็นระยะ จัดให้มีการหาความรู้ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ตำรา และเอกสาร และส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนงค์ เพชรรักษ์ (2544, บทคัดย่อ) ซึ่งทำการศึกษามหาวิทยาลัยสงเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของครูและผู้บริหาร สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของครูและผู้บริหาร สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า ครูตั้งคมศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ และวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและมีความต้องการพัฒนาการเรียนการสอนตั้งคมศึกษาให้มีคุณภาพ แต่ในการทำการวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการสอนนั้น เป็นเรื่องที่ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาต้องร่วมมือสนับสนุนและช่วยให้ครูตั้งคมศึกษามีโอกาสได้ทำวิจัยมากขึ้น โดยอาจมีการจัดระบบภาระงานของครูตั้งคมศึกษา

ให้มีเวลาในการทำวิจัยให้มากขึ้น ตลอดจนมีการเผยแพร่งานวิจัยด้วยการจัดประชุมเสนอผลงานวิจัย การประชุมสัมมนา จัดนิทรรศการ และที่สำคัญครูสังกัดศึกษาควร ได้รับการอบรมและฝึกปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนสังกัดศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

ดังนั้นจึงน่าจะเป็นแนวทางต่อครูสังกัดศึกษาจังหวัดชลบุรี ในการมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาแนวทาง เทคโนโลยี นวัตกรรม และเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาทักษะความรู้และการวิจัย สร้างนวัตกรรมทางการสอนสังกัดศึกษาให้สามารถนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการเรียนการสอนสังกัดศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านที่ 3 การจัดสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางความสนใจ

ความถนัด ความต้องการของผู้เรียนและ ชุมชน พบว่า ครูสังกัดศึกษาร้อยละ 85.96

ได้ดำเนินการจัดสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางความสนใจ ความถนัด

ความต้องการของผู้เรียนและ ชุมชนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสาม (ค่าเฉลี่ย 3.76) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรุฒิ ดุษฎง (2537, บทคัดย่อ อ้างถึงใน ขนิษฐา ภาพกาญจน์, 2543, หน้า 55)

ที่ศึกษาสภาพการสอนวิทยาศาสตร์ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการวางแผนการสอน เรื่องที่ครูปฏิบัติและมีความคิดเห็นในระดับมากและมากที่สุดคือ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

การศึกษารายละเอียด และความคิดรวบยอดของเรื่องที่สอน ดังที่ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2538, หน้า 12 อ้างถึงใน พรทิพย์ บุญเป็งจัตระกูล, 2543, หน้า 65) กล่าวว่า คุณลักษณะของครูใน

ยุคโลกาภิวัตน์นี้จะต้องมีความรู้อย่างกว้างขวาง ในการนำความรู้ไปพัฒนาสังคมของตนและค้นคว้าต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถพิจารณาใช้หลักสูตรได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับ

สภาพแวดล้อม สอดคล้องกับ รัชนิกร ทองสุคติ (2544, หน้า 75, 77, 79 และ 80) ที่แสดงทัศนะว่าครูสังกัดศึกษาควรเอาใจใส่ในการเลือกสรรเนื้อหาเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีคุณค่า พลังใน

การสอนและการเรียนรู้สังกัดศึกษาจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยทั้งตัวครูและนักเรียน การเตรียมแผนการสอนของครูที่เน้นกิจกรรมปฏิบัติจริงเพื่อสร้างความเข้าใจและนำไปใช้ในชีวิตรจริงของผู้เรียนได้ ครู

จึงต้องค้นคว้าในการสร้างแผนการสอนและปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม โดยขึ้นอยู่กับความทันสมัยของเนื้อหา ศักยภาพของผู้เรียน รู้จักยึดหยุ่นแผนการสอนที่วางไว้ เนื้อหาจากศาสตร์

ต่าง ๆ รวมถึงตัวอย่างจากชุมชนและประสบการณ์ของผู้เรียนที่นำมาบูรณาการรวมกัน ควรเป็นเนื้อหาที่ส่งเสริมความเข้าใจทางสังคมและความเป็นพลเมือง มีการบูรณาการข้ามหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็น

เป็นภาษาไทย ศิลปศึกษา วิทยาศาสตร์ซึ่งจะเป็นการเปิด โอกาสให้ผู้เรียน ได้อ่าน ศึกษาและเห็นคุณค่าวรรณกรรม สื่อสารได้ทั้งทางวาจาและการเขียน โดยผ่านการนำเสนอข้อมูลจากการสืบค้น

และสังเคราะห์เนื้อหาจากต่างหลักสูตรที่บูรณาการเข้าไว้อย่างเหมาะสม

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูสังคมศึกษาร้อยละ 97.9 เข้าใจในหลักสูตร จุดมุ่งหมาย โครงสร้างและเนื้อหา วิชาสังคมศึกษาอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 4.06) สอดคล้องกับ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 144) ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้ใช้หลักสูตรโดยตรงและมีความสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ และ วันเพ็ญ วรรณโกมล (2542, หน้า 44) ที่ระบุว่า การนำหลักสูตรสังคมศึกษาไปจัดการเรียนการสอนและจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน มีผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง ต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจเพื่อประโยชน์ในการสนับสนุนส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และในฐานะของครูผู้สอนสังคมศึกษา ต้องตระหนักเสมอว่า ได้รับการมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่สำคัญในการปลูกฝังเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ และหลักสูตรจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนเป็นสำคัญ ดังนั้นสิ่งที่ครูผู้สอนต้องทำอย่างจริงจังเป็นอันดับแรก คือ ศึกษาหลักสูตรโดยภาพรวมและหลักสูตรสังคมศึกษาในส่วนที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และคำอธิบายรายวิชาซึ่งต้องวิเคราะห์เนื้อหา จุดมุ่งหมาย และกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์ในการเตรียมการสอน

ในขณะที่ ครูสังคมศึกษาร้อยละ 55.6 ให้ผู้เรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างแผนการสอนอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ย 3.16) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันธณีย์ วิหคโต (2536 อ้างถึงใน ครุณี อาจปรี, 2543, หน้า 24-25) ที่ศึกษาสภาพปัญหาแนวทางการพัฒนาและการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีความต้องการที่จะปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกหมวดวิชา ครูทำการสอนโดยใช้แผนการสอนที่ตนเองได้จัดทำขึ้น และสามารถสอนได้ตรงตามแผนในระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า ครูสังคมศึกษามีความเข้าใจในลักษณะเนื้อหาของวิชาสังคมศึกษาที่มีความหลากหลายมากขึ้น แต่การให้ผู้เรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างแผนการสอนเป็นเรื่องที่จะต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ความร่วมมือระหว่างครูผู้ปกครองและชุมชนในการตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ในการมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอน

ดังนั้นจึงน่าจะเป็นแนวทางต่อครูสังคมศึกษาจังหวัดชลบุรีในการส่งเสริมการบูรณาการหลักสูตรวิชาสังคมศึกษากับศาสตร์ต่างสาขาวิชาได้อย่างกว้างขวาง วางแผนและปรับแผนการสอน โดยให้ผู้เรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ดังที่ ธีรยุทธ พึ่งเกียรติ (2543, หน้า 31)

แสดงทัศนะว่า ชุมชนไม่เพียงแต่ให้การสนับสนุนทางทรัพยากร แต่ยังมีบทบาทในการร่วมคิดร่วมทำ ในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องตระหนักในการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ด้านที่ 5 การมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์ กระบวนการกลุ่ม และทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูสังคมนักศึกษาร้อยละ 93.62 ได้ดำเนินการมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์ กระบวนการกลุ่มและทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสี่ (ค่าเฉลี่ย 3.74) ดังที่ เสาวลักษณ์ รอดผล ครูต้นแบบปี พ.ศ. 2543 สาขาสังคมศึกษา (สทศ., 2545, หน้า 13) กล่าวว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีเนื้อหาค่อนข้างมาก ครูจึงต้องใช้การสอนแบบบูรณาการและเน้นกระบวนการเรียนรู้ให้มาก ไม่ใช่เน้นที่เนื้อหาในหนังสืออย่างเดียว จะต้องสอนให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการคิดและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรวิมล ค้อยคง (2537, บทคัดย่อ อ้างถึงใน ขนิษฐา กาพกาญจน์, 2543, หน้า 55) ที่ศึกษาสภาพการสอนวิทยาศาสตร์ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการเรียนการสอน เรื่องที่ครูปฏิบัติและมีความคิดเห็นในระดับมากและมากที่สุด ได้แก่ การทบทวนความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับความรู้ใหม่ การใช้คำถามนำ และการศึกษาจากสถานที่จริง มีการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สรุปหลักการ เนื้อหาเมื่อจบบทเรียนทุกครั้ง นำสื่อชนิดของจริงมาใช้และใช้ทรัพยากรท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประรณดา เกษน้อย (2540, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือ ในวิชาสังคมศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีเรียนแบบร่วมมือมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ มีคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เช่นกันกับ อัคริภรณ์ จิวสกุล (2541, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาและความตระหนักในเมตาคอนนิชันที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาสูง มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาปานกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนที่มีความตระหนักในเมตาคอนนิชันสูงมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่มีความตระหนักในเมตาคอนนิชันต่ำ

ดังแนวความคิดของ พรชุตี อาทวบำรุง (2542, หน้า 22 อ้างถึงใน สุนทรื คนเที่ยง, 2544, หน้า 13) ที่ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การใช้กิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การใช้กระบวนการกลุ่ม หรือการเสาะแสวงหาความรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการด้าน ทักษะสังคม ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพได้ทั้งสิ้น และในการพัฒนาทักษะการคิดให้กับผู้เรียน นั้น อรพรรณ พรสีมา (2543, หน้า 27 และ 28 อ้างถึงใน สุนทรื คนเที่ยง, 2544, หน้า 15) ได้เสนอบัญญัติ 10 ประการในการสอนคิด ซึ่งสรุปได้ว่า ครูควรใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด และสร้างความสนใจกระตือรือร้นที่จะแสวงหาคำตอบอยู่เสมอ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดง ความคิดเห็นโดยใช้ประสบการณ์จริง ทั้งเดี่ยวและกลุ่ม ฝึกทักษะการคิดเริ่มจากทักษะการคิด พื้นฐาน ขั้นกลาง และขั้นสูง ให้การเสริมแรง รับฟังความคิดเห็นและชี้แนะผู้เรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้งสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้ผู้เรียนมั่นใจและกระตือรือร้น จัดสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย และให้ โอกาสผู้เรียนได้แสดงผลงาน และ คัพตี (2534, หน้า 163-165, 180-187) ซึ่งเขียนบทความเรื่อง กรณีศึกษา : จอห์น เดลฟาเวอร์ลีย์ การเตรียมบทเรียนสังคมศึกษา ในหนังสือเรื่อง คู่มือการสอน สังคมศึกษา ภาค 1 ซึ่งแปลมาจากหนังสือเรื่อง UNESCO Handbook for the Teaching of Social Studies โดยในส่วนของงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษานั้น พบว่า ผู้เรียนเรียนดีที่สุดในเมื่อครู ให้การชี้แนะที่ชัดเจน แสดงความกระตือรือร้น มุ่งความตั้งใจทำงานเฉพาะอย่าง และคาดหวังให้ นักเรียนเกิดพฤติกรรมอันเป็นผลจากงานนั้น กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดจากหัวข้อ แทนที่จะให้ เนื้อหาข้อมูลด้วยการบรรยาย ชมเชยเมื่อทำงานดี ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนให้บ่อยขึ้น ให้ โอกาสผู้เรียนศึกษาเอกสารอย่างพอเพียงก่อนที่จะถามคำถามหลายๆ ระดับ การวิพากษ์วิจารณ์ ของครูให้ผลในทางลบแก่การเรียนรู้ของผู้เรียน เมื่อการชี้นำของครูสับสน ไม่สมบูรณ์ หรือซับซ้อน เกินไป ผู้เรียนจะประสบความลำบากที่จะรับรู้ ครูพยายามสอนสิ่งใดแก่เขา การจัดความสัมพันธ์ ก่อนเรียน (advance organisers) โดยต้นตำรับความคิดนี้คือ ออซูเบล (Ausubel) ที่เชื่อว่า การสอน ความคิดรวบยอด ในการรับสิ่งใหม่เด็กจะทำได้ดี ถ้าได้มีการจัดกระทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน รวมทั้งสัมพันธ์กับสิ่งที่มีอยู่เดิมเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่า การแนะนำบทเรียนและสิ่งสำคัญในบทเรียนก่อน สามารถช่วยชี้นำการเรียนรู้ของผู้เรียนและ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้อย่างปรุโปร่ง

นอกจากนี้การศึกษาวิจัยในด้านการสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดในชั้นเรียน พบว่า ลักษณะการ ตั้งคำถามของครู มีผลโดยตรงต่อระดับการคิดของผู้เรียน ได้มีผู้คิดค้นวิธีสอนหลายอย่างที่จะช่วย ครูสอนแบบกระตุ้นให้เด็กคิด เพราะการตอบสนองของครูต่อการแสดงออกของผู้เรียนมีความ สำคัญมากเช่นกัน กล่าวคือ สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน เจตคติต่อการเรียน ตลอดจนทักษะทางสังคม ต่าง ๆ ของผู้เรียนจะพัฒนาขึ้นมากในชั้นเรียนที่มีครูที่รับฟัง สานต่อ ทำให้ชัดเจน ขยาย

ใช้คำพูดใหม่หรือช่วยสรุปความคิดของผู้เรียน

อย่างไรก็ตามมีข้อสรุปจากงานวิจัยที่ค่อนข้างตรงกันอยู่ประการหนึ่ง คือ ถ้าครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบนานขึ้นอีกเล็กน้อย เช่น 3-5 วินาที จะทำให้มีปฏิริยาตอบสนองและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเพิ่มขึ้น รวมทั้งจะทำให้ได้คำตอบที่มีลักษณะสร้างสรรค์และรอบคอบยิ่งขึ้นด้วย แต่สิ่งที่ค้นพบด้วยจากการวิจัยคือครูพูดมากเกินไป และไม่คอยให้โอกาสผู้เรียนได้ตอบอย่างพอเพียง จะเห็นได้ว่าการสอนที่ดี คือ การสอนที่มีประสิทธิภาพ ประหยัดและเหมาะสมกับสถานการณ์ การสอนที่ดีจะเหมาะกับบุคลิกภาพและสมรรถภาพของครูผู้สอน การพัฒนารูปแบบการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะกับครูที่มีบุคลิกต่างกันและผู้เรียนแตกต่างกัน เป็นสิ่งที่เป็นไปได้

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูสังกัดมหาวิทยาลัยร้อยละ 99.3 ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 4.09) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญยงค์ สมชอบ (2532, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาแนวคิดของครูสังกัดมหาวิทยาลัยในการเสริมสร้างคุณลักษณะประชาธิปไตยแก่นักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดยโสธร พบว่า กระบวนการเรียนการสอนจะต้องกำหนดพฤติกรรมคุณลักษณะประชาธิปไตยไว้ล่วงหน้า ในการสอนแต่ละครั้ง สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมประชาธิปไตยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ลงมือกระทำและปฏิบัติจริง โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นหลัก นอกจากนี้จะต้องให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การเผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตยและจัดตั้งสถานักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนหรือชุมชนจัดขึ้น เช่น ก้นกับ ศรีธนา สุริยวงษ์ (2540, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนกับพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่า การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดบรรยากาศเพื่อเสริมสร้างการเรียนการสอนประชาธิปไตยและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรรวรรณ หนูชูเชื้อ (2543, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยวิธีเรียนแบบร่วมมือกับวิธีการสอนแบบปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพฤติกรรม

ประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บริส (Bliss, 1986, p. 173) ที่ศึกษาการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยวิธีแบ่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ พบว่า ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่สอน โดยการแบ่งกลุ่มเล็ก ๆ บ่อยครั้ง จะทำให้นักเรียนมีทักษะในการมีส่วนร่วมและเป็นวิถีประชาธิปไตย ซึ่งเป็นเป้าหมายในการสอน มากกว่าครูที่สอน โดยการแบ่งกลุ่มเล็ก ๆ แต่ปฏิบัติน้อยครั้ง ครูที่สอน โดยการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ บ่อยครั้ง มักจะได้รับการสนับสนุนจากทางโรงเรียน เช่น จากฝ่ายบริหารมากกว่าครูที่สอน โดยการแบ่งกลุ่มน้อยครั้ง ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาโดยมีการแบ่งกลุ่มบ่อยครั้งและจัดการเรียนการสอน โดยไม่ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน จะมีความเชื่อเรื่องความสำคัญ of ทักษะการมีส่วนร่วม น้อยกว่าครูที่สอน โดยมีการแบ่งกลุ่มบ่อยครั้งและ ได้รับการสนับสนุนจากทางโรงเรียน

ในขณะที่ครูสังคมศึกษาร้อยละ 85.4 ได้ดำเนินการใช้วิธีการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์จริงอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ย 3.41) ซึ่งครูสังคมศึกษาควรพัฒนาวิธีสอนดังกล่าวให้มากขึ้นไปอีก ดังที่ ชนาธิป พรกุล (2544, หน้า 16) กล่าวว่า บทบาทของผู้สอนต้องศึกษาวิธีสร้างความรู้ หรือวิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และ จัดสถานการณ์ที่สามารถทำให้ผู้เรียนดึงความรู้จากการทำกิจกรรมและสถานการณ์นั้นสร้าง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทำให้เกิดการสื่อสารและส่งเสริมพัฒนาการทางกายและสมอง เช่นกันกับ รัชนิกร ทองสุคติ (2544, หน้า 75-76) ที่เสนอแนวคิด ว่า ครูสังคมศึกษามีหน้าที่แนะนำผู้เรียนถึง วิธีการและเวลาที่เนื้อหาที่สอนจะเกิดประโยชน์แก่ตัวผู้เรียน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ การศึกษาหรือเนื้อหาในสถานการณ์ที่สร้างขึ้นหรือสถานการณ์จริงโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้คำถามกระตุ้นความคิด การอภิปรายที่เชื่อมโยงหัวข้อสำคัญ ซึ่งล้วนแต่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้เชื่อมโยงเนื้อหาและประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้เรียนมาแล้ว คิดอย่างมีวิจารณญาณและ สร้างสรรค์นำไปใช้ในสังคมได้

จากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า โดยภาพรวมครูสังคมศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์ในการนำกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์ กระบวนการกลุ่ม และทักษะกระบวนการมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน สังคมศึกษา สอดคล้องกับกรมวิชาการที่ได้เสนอทักษะกระบวนการ 9 ชั้น ซึ่งเป็นขั้นตอนเพื่อให้ครูนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายพัฒนาผู้เรียนใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านการจัดการ

ดังนั้นจึงน่าจะเป็นแนวทางต่อครูสังคมศึกษาจังหวัดชลบุรี ในการพัฒนาทักษะ กระบวนการจัดการเรียนการสอน พัฒนาทักษะการรับรู้ข้อมูลซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาให้ผู้เรียนมี

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การพัฒนาทักษะทางอารมณ์ โดยใช้วิธีการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง นำมาสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องและนำมาใช้ในชีวิตจริงได้

ด้านที่ 4 การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง พบว่า ครูสังคมศึกษาร้อยละ 86.56 ได้ดำเนินการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมากเป็นอันดับห้า (ค่าเฉลี่ย 3.51)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูสังคมศึกษา ร้อยละ 92.4 มุ่งสร้างบรรยากาศในการเรียนที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 3.71) และร้อยละ 69.4 นำสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ได้ผลแล้วเผยแพร่ (ค่าเฉลี่ย 3.31) อยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับสุดท้าย

จากผลการวิจัยสอดคล้องกับ รัชนิกร ทองสุคติ (2544, หน้า 78) ที่เสนอแนะว่า ครูสังคมศึกษาควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมือนกับชุมชนการเรียนรู้ และ อรรถพร พรสีมา (2543, หน้า 27-28 อ้างถึงใน สุนทร คนเที่ยง, 2544, หน้า 15) ที่เสนอแนะว่า ครูต้องสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ และกระตือรือร้น รวมทั้งจัดสื่ออุปกรณ์ให้หลากหลาย เช่นกันกับ เสาวลักษณ์ รอดผล ครูค้นแบบปี พ.ศ. 2543 สาขาสังคมศึกษา (สกศ., 2545, หน้า 13) ที่เสนอแนะเทคนิคการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีเนื้อหาค่อนข้างมาก ครูจึงต้องให้การสอนแบบบูรณาการ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กองวิจัยทางการศึกษา (2539, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 57.34 นำเรื่องเกี่ยวกับคติ ความคิด ความเชื่อ และหลักการที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่เกิดจากการถ่ายทอดกันมา ได้แก่ พิธีสวนมนต์ไหว้พระ และพิธีฟังเทศน์ในวันสำคัญทางศาสนา แนวทางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้แก่ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำไปใช้ในการเรียนการสอนควรเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ที่มีส่วนของคุณธรรมและจริยธรรมสอดแทรกอยู่ เป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ประโยชน์สุขให้กับผู้เรียนและสังคมอย่างสอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการเรียนการสอนผสมผสานระหว่างความรู้สากลกับความรู้ท้องถิ่น เน้นการศึกษา วิเคราะห์ ทำความเข้าใจวิถีคิดและแนวคิดของภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างเป็นอิสระ และสรุปเป็นความรู้และประสบการณ์ที่จะใช้ในการดำรงชีวิต ทั้งนี้อาจให้ครูดำเนินกิจกรรมนำความรู้และประสบการณ์ของปราชญ์ท้องถิ่น

มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรืออาจให้ปราชญ์ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการแทนและทำหน้าที่ประเมินผลด้วย และ นัทธี พงษ์คนตรี (2544, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี พบว่า ครูผู้สอนมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นแบบแผนของการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด เช่นกันกับ รัศมี ทองบุตร (2542, บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ครูสังคมศึกษามีการนำเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมาก แต่มีการนำแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในระดับปานกลาง และมีปัญหาในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนีย์ ใจเหล็ก (2541, หน้า 65) ที่ศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง พบว่า โดยภาพรวมและองค์ประกอบการจัดหา จัดทำ ใช้ บำรุงรักษา และส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุไรพร พานิชกุล (2539, หน้า 114) ที่ศึกษาพฤติกรรมการสอนและความต้องการพัฒนาคนของครูผู้สอนคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา พบว่า พฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยภาพรวมครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกันกับ ศิริพงษ์ นวลแก้ว (2540, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม และการจัดทำสื่อชิ้นใหม่อยู่ในระดับปานกลาง

อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยเป็นที่น่าสนใจครูสังคมศึกษา ร้อยละ 90.3 นำสื่อโทรทัศน์ วิทยุ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตประกอบการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 3.51) อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ รัชนีกร ทองสุขดี (2544, หน้า 77) ที่เสนอแนะว่า การใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มมุมมองที่สำคัญให้กับผู้เรียนได้มากขึ้น ครูผู้สอนสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนผ่านภาพยนตร์ สารคดี สไลด์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เช่น คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เกมและสถานการณ์จำลอง จากคอมพิวเตอร์เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะประยุกต์ใช้แก้ปัญหาและการตัดสินใจ อีกทั้งผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้องนอกห้องเรียนได้อย่างรวดเร็วเพื่อแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัมพร อินโท (2532, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการใช้หนังสือพิมพ์และวารสารในการเรียนการสอนสังคมศึกษาของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ครูสังคมศึกษาใช้เนื้อหาหรือ

แนวคิดจากหนังสือพิมพ์และวารสาร โดยการนำข้อมูลเข้าสู่บทเรียน นำข่าวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ มายกตัวอย่างประกอบ ให้นักเรียนรวบรวมข่าวสารหรือบทความจากหนังสือพิมพ์หรือวารสาร ทำเป็นสมุดภาพหรือจัดบอร์ด หรือป้ายนิเทศ เป็นข้อมูลในการทำรายงาน และนำรูปภาพจากหนังสือพิมพ์มาประกอบการสอน ครูตั้งคณศึกษาค้นคว้า ร้อยละ 32.55 ใช้หนังสือพิมพ์และวารสาร ในการนำข่าวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ มายกตัวอย่างประกอบการเรียนการสอนในระดับมากที่สุด เช่นกันกับผลการวิจัยของ จตุพร ทองอ่อน (2532, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความสนใจในการชมและการนำข่าวโทรทัศน์ไปใช้ในการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษาจะสนใจชมข่าวต่างประเทศ โดยนำข่าวโทรทัศน์เกือบทุกประเภท ตลอดจนรายการประกอบข่าวไปใช้ในการสอนมากกว่าครูในกลุ่มวิชาอื่น ๆ ครูนำข่าวโทรทัศน์ไปใช้ในการสอน โดยการแนะนำให้นักเรียนชมข่าวโทรทัศน์เป็นความรู้รอบตัว นำข่าวที่ได้ชมมาคุยให้นักเรียนฟัง และนำข่าวมาเล่าเป็นเกร็ดความรู้ประกอบเนื้อหาวิชามากกว่าวิธีอื่น ๆ และ อนงค์นาถ วงศ์อัครางกูร (2539, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูมัธยมศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า นักสังคมศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ นักธุรกิจ ผู้ผลิตครู และผู้ใช้ครูเห็นด้วยมากกับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูมัธยมศึกษา ในการมีความสามารถใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการปฏิบัติงานมีความสามารถในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต เช่นกันกับ กฤษณวรรณ กิตติคุณ (2541, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของครูสังคมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ครูสังคมศึกษามีความต้องการพัฒนาสมรรถภาพการใช้คอมพิวเตอร์ ด้านความรู้ ด้านทักษะการปฏิบัติการและด้านเจตคติมากทุกประการ และมีความคิดเห็นว่า วิธีพัฒนาสมรรถภาพการใช้คอมพิวเตอร์ คือ การฝึกใช้คอมพิวเตอร์บ่อย ๆ เข้าร่วมฝึกอบรมปฏิบัติการ โรงเรียนควรสนับสนุนให้หมวดวิชาสังคมศึกษามีเครื่องคอมพิวเตอร์ สนับสนุนด้านบุคลากรทางคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ในการผลิตสื่อการสอน รวมทั้งคาดหวังให้โรงเรียนมีการจัดระบบสารสนเทศที่เป็นระบบและนักเรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูล

จากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า ครูสังคมศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน มีความสามารถในการนำข้อมูลข่าวสาร สื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนเรียนด้วยความสุข เรียนเองจากสื่อที่มากมาย เกิดความหมายที่อินยง เรียนที่ตรงกับชีวิตจริง สร้างความรู้ได้จากสิ่งที่หลากหลายที่ได้เจอ ใฝ่เรียนรู้อยู่เสมอ (สกส., 2542, หน้า 15-18 อ้างถึงใน เกษม สืบเสน, 2543, หน้า 9) และได้รับการสนับสนุนจากกรมวิชาการ (2544,

หน้า คำนำ, คำชี้แจง) ในการจัดทำหนังสือรายชื่อการเรียนการสอน กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้ครูและนักเรียนใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ สำหรับการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ และการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ครูสังคมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงน่าจะเป็นแนวทางให้ครูสังคมศึกษาจังหวัดชลบุรี ได้ปรับแนวคิดและวิธีการจัดกิจกรรมให้เป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนให้มากขึ้น และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านที่ 7 การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้วยการประเมินผลตามสภาพจริง พบว่า ครูสังคมศึกษาร้อยละ 93.74 ได้ดำเนินการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้วยการประเมินผลตามสภาพจริงอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับหก (ค่าเฉลี่ย 3.49) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิรินทร์ สหเสวียนต์ (2540, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้ฟอร์ทโฟลิโอที่มีต่อการสอนภาษาอังกฤษของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ หลังการใช้ฟอร์ทโฟลิโอ ครูใช้เทคนิคการสอนภาษาอังกฤษเพิ่มมากกว่าก่อนการใช้ฟอร์ทโฟลิโอ ด้านบทบาทของครู หลังการใช้ฟอร์ทโฟลิโอ ครูลดจำนวนการเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอนน้อยลงกว่าก่อนการใช้ฟอร์ทโฟลิโอ ด้านกิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษ หลังการใช้ฟอร์ทโฟลิโอ ครูใช้กิจกรรมการสอนเป็นจำนวนมากวก่อนการใช้ฟอร์ทโฟลิโอ และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูมีความต้องการจะปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเองมากที่สุด และ ผลการวิจัยของ ถัดดาวลัย ชื่อตรง (2540, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบประเมินเพิ่มสะสมงานการสอนของครูประถมศึกษา : การศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนวัดหนองหมู จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า สามารถประมวลผลงานและพัฒนาเกณฑ์การประเมินผลงานในเพิ่มสะสมงานการสอนของครู โรงเรียนวัดหนองหมูได้จำนวน 17 ผลงาน 17 เกณฑ์การประเมิน เมื่อนำมาวิเคราะห์คุณภาพในด้านความตรงและความเที่ยงของแบบประเมิน ได้ผลว่า ความตรงตามเนื้อหา โดยพิจารณาจากการตัดสินของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละเกณฑ์การประเมินมีค่าความตรงอยู่ระหว่าง 0.57-1.00 และมีความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน มีค่าเท่ากับ 0.92 และผลการวิจัยของ สมชาย มิ่งมิตร (2539, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาผลของการประเมินจากฟอร์ทโฟลิโอที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการประเมินผลโดยใช้ฟอร์ทโฟลิโอมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการประเมินผลแบบเดิม

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูสังคมนาศึกษาร้อยละ 97.2 ได้ดำเนินการวัดและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน ได้อย่างครอบคลุมทุกจุดประสงค์ตามพัฒนาการที่เป็นจริงอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 3.63) สอดคล้องกับ สายพิณ โอภาณุรักษธรรม (2537, บทคัดย่อ อ้างถึงใน ขนิษฐา กาพกาญจน์, 2543, หน้า 56) ที่ศึกษาสภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ริม พบว่า ครูมีการวัดผลและประเมินผลทุกชั้นตอน คือ ก่อนสอน ขณะสอนและหลังสอน วิธีการวัดผลและเครื่องมือที่ใช้ สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ครูนำการวัดผลและประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และตัดสินผลการเรียนตามระเบียบการวัดผล และ วันเพ็ญ วรธรรม โภภิต (2542, หน้า 269) ที่สรุปว่า ในยุคปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การประเมินผลตามสภาพจริง (authentic assessment) เป็นมิติใหม่ของการประเมินผลสามารถวัดความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนได้ และ ฮอร์ฟท (Hoeft, 1993 อ้างถึงใน สมชาย มิ่งมิตร, 2539) ที่ได้ทำการศึกษาคำใช้พอร์ตโฟลิโอของครูในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งได้ข้อค้นพบ 4 ประเด็น ได้แก่

- 1) พอร์ตโฟลิโอช่วยให้นักเรียนทดลองสร้างเนื้อเรื่องให้นักเรียนคิดค้นทางประวัติศาสตร์
- 2) บทบาทของครูกลายเป็นนักวิจัย นักประเมิน โครงสร้าง และมีการสนับสนุนเมื่อมีการใช้แหล่งรวบรวมข้อมูล
- 3) นักเรียนมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของและประเมินผลงานเพื่อเก็บเข้าพอร์ตโฟลิโอ และ
- 4) ผู้ปกครองมีความเข้าใจลึกซึ้งในความก้าวหน้าของนักเรียน และนักเรียนเกิดความก้าวหน้าเมื่อครูใช้พอร์ตโฟลิโอ

ในขณะที่ครูสังคมนาศึกษาร้อยละ 89.6 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมประเมินในผลงานของผู้เรียนด้วยการจัดทำแฟ้มสะสมงานอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ย 3.35) สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ขนิษฐา กาพกาญจน์ (2543, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาแนวทางการใช้แฟ้มสะสมงานประเมินผลการเรียนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา พบว่า ครูในระดับ 3 กำหนดแนวทางให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้แฟ้มสะสมงานประเมินผลการเรียนตลอดแนว ตั้งแต่ร่วมวางแผน จนถึงร่วมประเมินและร่วมชื่นชมผลงาน สำหรับข้อเสนอแนะในการวางแผน แก้ปัญหาและพัฒนาวิธีการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานนั้น ควรให้ผู้บริหารสร้างความเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้แฟ้มสะสมงานประเมินผลการเรียนมากขึ้น มีการให้ความรู้ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรแก่ครูผู้สอน และครูควรมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียน

จากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าครูสังคมนาศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในประสิทธิภาพของการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริงว่ามีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนสังคมนาศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และยังมีบางส่วนที่เฉยชินกับการวัดผล

ประเมินแบบใช้ข้อสอบเป็นเกณฑ์จึงเป็นสาเหตุให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของตนเองในระดับปานกลางเท่านั้น

ดังนั้นจึงน่าจะเป็นแนวทางต่อครูสังคมศึกษาในการให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของตนเองมากขึ้น โดยการใช้เพิ่มสะสมงาน ซึ่งจะส่งผลให้ครูและผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ด้านที่ 1 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูสังคมศึกษาร้อยละ 84.83 ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับเจ็ด (ค่าเฉลี่ย 3.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูสังคมศึกษาร้อยละ 97.2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับความสนใจและวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 3.65) และร้อยละ 77.8 วิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นอันดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ย 3.28)

จากผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปารีชาติ สอนอักษร (2543, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีภูเก็ต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต พบว่า ข้าราชการครู โรงเรียนสตรีภูเก็ต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต มีพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การสอนแบบใช้บทบาทสมมติ การสอนแบบใช้ชุดการสอน การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบทดลอง และการสอนแบบใช้คอมพิวเตอร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรรยา บุญล้อม (2544, หน้า บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานด้านกระบวนการเรียนการสอนของพนักงานครู โรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดตรัง ภายใต้ 5 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 จัดและพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มาตรฐานที่ 2 จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการตามขั้นตอนการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 3 จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มาตรฐานที่ 4 จัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่ม และมาตรฐานที่ 5 จัดการเรียนการสอนซ่อมเสริม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ พบว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานด้านกระบวนการเรียนการสอนของพนักงานครู โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุณีย์ ใจเหล็ก (2541, หน้า 65) ที่ศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของครูอาจารย์โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ จังหวัดตรัง พบว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของครูอาจารย์โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ จังหวัดตรัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และ มงคล เพาะผล (2543, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพฤติกรรม

การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของครูใน โรงเรียนเครือข่ายวิทยากร สังกัดสำนักงานการ
 ประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต พบว่า ครูมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยภาพรวม
 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละวิธี พบว่า การสอนแบบใช้บทบาทสมมติ การสอนแบบใช้
 ชุดการสอน การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบทดลอง และการสอนแบบมีส่วนร่วมอยู่ใน
 ระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
 เป็นศูนย์กลางเป็นพฤติกรรมที่ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ การได้รับการฝึกอบรม
 ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ดังผลการวิจัยของ
 กรมวิชาการ (2540, หน้า 8) พบว่า ครูมุ่งแต่เน้นเนื้อหาให้กับผู้เรียนเพื่อให้สอนครบตามหลักสูตร
 ประกอบกับคาบเวลาเรียนของบางวิชามีน้อย การให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เน้นนักเรียนเป็น
 ศูนย์กลางจึงต้องงดไป อีกทั้งการจัดกิจกรรมแข่งขัน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนก็มีผลกระทบ
 ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะครูมุ่งดำเนินกิจกรรมการแข่งขันจนย่อหย่อนในเรื่อง
 การเรียนการสอนนักเรียน คาบเวลาถูกเบียดบังไปทำกิจกรรมแข่งขัน สอดคล้องกับ
 วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541, หน้า 83-87) ที่แสดงทัศนะว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
 เป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่สิ่งที่จะกระทำได้ง่าย หรือในช่วงระยะเวลาอันสั้น การนำแนวคิดนี้
 ไปปฏิบัติในระดับห้องเรียน แม้โรงเรียนจะได้เตรียมการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดีแล้ว
 ก็ตาม มักจะมีปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนเสมอ ซึ่งมีสาเหตุมาจากครู
 เคยชินกับวิธีการสอนแบบเดิม และรู้สึกว่าจะไม่เหมาะสมที่จะนำไปใช้กับผู้เรียนที่มีผลการเรียนต่ำ
 การเตรียมการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนไม่จริงจังก่อเนื่องประกอบกับจำนวนผู้เรียนในแต่ละห้อง
 มีมากเกินไปตลอดจนระบบการวัดประเมินผลยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
 ดังนั้นจึงน่าจะเป็นแนวทางให้ครูสังกัดศึกษาจังหวัดชลบุรี ได้คำนึงถึงจุดเด่น จุดด้อย
 ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ประเมินการสอนของตนเอง ปรับปรุงแก้ไข
 ให้ความสำคัญ ให้ความสนใจกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มากขึ้น

ด้านที่ 6 การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกสถานการณ์ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง
 บุคคล องค์กร สถาบัน ในท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูสังกัดศึกษา
 ร้อยละ 78.30 ได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกสถานการณ์ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง
 บุคคล องค์กร สถาบัน ในท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในระดับปานกลาง
 เป็นอันดับแปด (ค่าเฉลี่ย 3.43) สอดคล้องกับ สาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
 พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ชุมชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นอกจากการ
 ตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาแล้ว ชุมชนยังมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

ไม่ว่าจะเป็นแหล่งความรู้ การฝึกทักษะแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณา
 ดังผลการวิจัยของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและ
 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับ โรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล
 กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับ โรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
 โรงเรียน ประกอบด้วย การที่ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ให้เกียรติและกำลังใจ
 แก่ผู้ที่มีส่วนร่วม มีความรู้ ความสามารถและความสามัคคี ให้ความเอื้อเฟื้อแก่ชุมชน และการที่
 โรงเรียนเป็นแหล่งสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม และเอนก ยารังมี (2536, บทคัดย่อ
 อ้างถึงใน นัทธี พงษ์คนตรี, 2544, หน้า 71) ที่ศึกษาการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ
 โรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่นำมาใช้มาก คือ ทรัพยากรบุคคล วันสำคัญ
 และวัฒนธรรมประเพณี

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูสังคมนศึกษาร้อยละ 97.2 ได้ดำเนินการให้ผู้เรียนได้
 เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงจากประสบการณ์จริงอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 3.69)
 สอดคล้องกับแนวคิดของ สุนทรี คนเที่ยง (2544, หน้า 10) ที่ระบุว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการ
 สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นกิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิต
 เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง
 ทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ ธีรยุทธ พึ่งเทียร (2543, หน้า 29) ที่แสดงทัศนะว่า
 ครูจะต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการทำงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอน
 เหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง

ในขณะที่ครูสังคมนศึกษาร้อยละ 91.7 มีการนำผู้ปกครอง ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญ
 ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการช่วยจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับ
 สุดท้าย (ค่าเฉลี่ย 3.25)

สาเหตุที่ครูสังคมนศึกษาได้ดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางอาจเป็นเพราะข้อจำกัดใน
 เรื่องเวลา ความสะดวกในการเดินทางของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังผลการวิจัยของ ชุมพร วงศ์พัฒน์
 (2538, บทคัดย่อ อ้างถึงใน นัทธี พงษ์คนตรี, 2544, หน้า 40-41) ที่ศึกษาการใช้ประโยชน์จาก
 แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส 101- ส 102 ระดับมัธยมศึกษา
 ปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ครูผู้สอนได้มีการนำเอาแหล่งชุมชนประเภท
 ต่าง ๆ ทั้งในด้าน โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถานที่ราชการ สถานที่เอกชน สถานที่ทางศาสนา
 ขนบธรรมเนียมประเพณี บุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ ทัศนูปกรณ์และสิ่งพิมพ์โดยใช้กระบวนการ
 การเรียนการสอนทั้งการเล่าเรื่องโดยผู้สอน การไปศึกษายังสถานที่จริง และการนำเอกสารความรู้
 มาให้นักเรียนศึกษา รวมทั้งการเชิญบุคคลมาให้ความรู้แก่นักเรียน โดยมีปัญหาที่พบ คือ

การเดินทางไม่สะดวก ขั้นตอนปฏิบัติยุ่งยาก ต้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูง นักเรียนขาดระเบียบวินัย การมีเวลาจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรม และไม่ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ หรือ ประชาชนชาวบ้าน

จากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นผลมาจากความพยายามของครูสังคมนตรีศึกษาที่จะ จัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาที่เหมาะสม มุ่งให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนและ สังคมแวดล้อมของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ เรียนรู้ทักษะชีวิตจากประสบการณ์จริง แต่ใน การนำผู้ปกครอง ประชาชนบ้าน ผู้เชี่ยวชาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการช่วยจัดการ เรียนการสอนนั้น ครูสังคมนตรีศึกษาต้องเปิด โอกาส หาวิธีการ และสนับสนุนให้ทุกส่วนในสังคมมี ส่วนร่วมมากกว่านี้ เพราะการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะส่งผลดีต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นใน วิชาสังคมนตรีศึกษาซึ่งมีประ โยชน์ต่อท้องถิ่น จึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลในท้องถิ่นที่ จะต้องช่วยกันพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ และ วัฒนธรรม (กรมวิชาการ, 2542, หน้า 58)

ดังนั้นจึงน่าจะเป็นแนวทางให้ครูสังคมนตรีศึกษาจังหวัดชลบุรีปรับปรุง และพัฒนาการจัด การเรียนการสอนสังคมนตรีศึกษาโดยให้ทั้งครูผู้สอน ผู้เรียน ชุมชน และสังคมร่วมมือกัน

ประสานงานกัน ด้วยความเข้าใจที่ตรงกันเพื่อให้การเรียนการสอนสังคมนตรีศึกษามีคุณภาพสูงสุด

ด้านที่ 9 การประชาสัมพันธ์รูปแบบการสอนของสถานศึกษา พบว่า ครูสังคมนตรีศึกษา ร้อยละ 65.40 ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์รูปแบบการสอนของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เป็นอันดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ย 3.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูสังคมนตรีศึกษาร้อยละ 74.3 ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนอยู่ใน ระดับมากเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 3.56) สอดคล้องกับ สาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ชุมชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สอดคล้อง กับผลการวิจัยของ ศรีสมร พุ่มสะอาด (2530, หน้า 116-119 อ้างถึงใน ประสงค์ ภูมิพัทธ์, 2542, หน้า 47) ที่ศึกษาคุณภาพของครูประถมศึกษา โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัย ร่วมกับวิธีเทคนิค เกลฟาย สอบถามผู้เชี่ยวชาญ 3 รอบ พบว่า ในด้านการพัฒนาชุมชน ครูประถมศึกษามีวิธีการ สื่อสารในการเผยแพร่ความรู้ และเรื่องราวเกี่ยวกับ โรงเรียน และ รายงานการวิจัยของ ฉวีวรรณ กินาวงศ์ และเทียมจันทร์ พานิชย์พลิน ไชย (2544, รายงานการวิจัย [Online], Available : <http://www.grad.nu.ac.th/present/present9.doc>) ที่ศึกษาตัวประกอบที่สัมพันธ์กับการได้รับการ คัดเลือกเป็นครูต้นแบบ ตามการรับรู้ของครูต้นแบบ พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูต้นแบบเห็นว่ามี ความจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ให้ความร่วมมือใน การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนร่วมงานและสถานศึกษา รู้จักการพูดอย่างสร้างสรรค์และ

หน้าคาบิ้มแย้มแจ่มใส ร่วมมือปฏิบัติงานกับผู้อื่นในชุมชนเพื่อพัฒนางานของสถานศึกษาด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของบัญญัติ สมชอบ (2532, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาแนวคิดของครูสังคมศึกษาในการเสริมสร้างคุณลักษณะประชาธิปไตยแก่นักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดยโสธร พบว่า ในส่วนของข้อคิดเห็น อื่น ๆ นั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีน้ำใจเป็นประชาธิปไตย มีความจริงใจที่จะส่งเสริมให้ท้องถิ่นได้มาใช้บริการ โรงเรียนมากขึ้น สร้างความสัมพันธ์กับท้องถิ่น โดยจัดให้มีสมาคมครูผู้ปกครอง

ในขณะที่ครูสังคมศึกษาร้อยละ 34.0 จัดทำเว็บไซต์วิชาสังคมศึกษาเผยแพร่ในอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับน้อยเป็นอันดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ย 2.47) แสดงให้เห็นว่า ครูสังคมศึกษาควรที่จะได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ ดังผลการวิจัยของ กฤษณวรรณ กิตติคุณ (2541, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของครูสังคมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ครูสังคมศึกษาให้ความคิดเห็นว่าตนเองมีสมรรถภาพการใช้คอมพิวเตอร์ด้านความรู้ ด้านทักษะการปฏิบัติ น้อยที่สุดและด้านเจตคติ น้อย ครูสังคมศึกษามีความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพการใช้คอมพิวเตอร์ ด้านความรู้ ด้านทักษะการปฏิบัติ และด้านเจตคติมากทุกประการ และคาดหวังว่า โรงเรียนมีการจัดระบบสารสนเทศที่เป็นระบบและนักเรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูล

จากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่าครูสังคมศึกษาตระหนักในความสำคัญของการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีทัศนคติที่ดีกับชุมชน มีการเชื่อมโยงกับชุมชน

ดังนั้นจึงน่าจะเป็นแนวทางต่อครูสังคมศึกษาจังหวัดชลบุรี ในการพัฒนาแผนงานในการประชาสัมพันธ์รูปแบบการสอนของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ทั้งในส่วนของการจัดกิจกรรม การจัดนิทรรศการ การจัดทำเว็บไซต์วิชาสังคมศึกษาเผยแพร่ในอินเทอร์เน็ตต่อสาธารณชนให้มากขึ้น เพื่อให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา และร่วมแสดงความคิดเห็นในรูปแบบการสอนผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้เรียน ผู้ปกครองและสังคมมากยิ่งขึ้น

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี เป็นดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาค้างกัน พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาน้อย (ต่ำกว่า 18 ปี) กับครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ใน

การสอนสังคมศึกษามาก (ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป) มีพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาใน 9 ด้านโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุ๋นจิต นาคนคร (2532, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาในงานวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของครูสังคมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า การจัดกิจกรรมของครูสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการสอน ปรากฏว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ นวลศิลป์ พิทักษ์วาปี (2536, หน้า 60) ที่ได้ศึกษาวิจัยพบว่า ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีเจตคติต่ออาชีพครูไม่แตกต่างกัน และ ภัทราภรณ์ ชายสุต (2537, บทคัดย่อ) อ้างถึงใน จรรยา บุญล้อม, 2544, หน้า 34) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูอาจารย์และผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดสงขลา พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนตามทัศนะของครูอาจารย์โรงเรียนประถมศึกษา ที่มีวิทยุฒิ ระดับตำแหน่ง และประสบการณ์ต่างกัน โดยส่วนรวมและในรายด้านไม่แตกต่างกัน เช่นกันกับ จรรยา วรรณเวช (2538, หน้า 71) ที่ศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนและครูอาจารย์โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสงขลา พบว่า ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีทัศนะต่อคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน และ อารีย์ เกื้อกุล (2538, บทคัดย่อ) อ้างถึงใน จรรยา บุญล้อม, 2544, หน้า 35) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหาร โรงเรียน ตามทัศนะของครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ประสงค์ ภูมิพัทธ์ (2542, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของข้าราชการครู โครงการคุรุทายาท ในเขตการศึกษา 3 พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ สัตยญา ณ พิบูลย์ (2539, หน้า 62) อ้างถึงใน ประสงค์ ภูมิพัทธ์, 2542, หน้า 75) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของครูอาจารย์ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ สมศรี หวังดี (2541, บทคัดย่อ) อ้างถึงใน จรรยา บุญล้อม, 2544, หน้า 35) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของครู โรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมและแต่ละองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน เช่นกันกับ

สุนิภรณ์ ศิวรานนท์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูระหว่างครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ สุนีย์ ใจเหล็ก (2541, หน้า 65) ที่ศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของครูอาจารย์โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ จังหวัดตรัง พบว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของครูอาจารย์โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ จังหวัดตรัง ตามตัวแปรประสบการณ์โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน และ ปาริชาติ สวนอักษร (2543, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีภูเก็ต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครู โรงเรียนสตรีภูเก็ต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการสอนแบบใช้บทบาทสมมติ การสอนแบบใช้ชุดการสอน การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบทดลอง และการสอนแบบใช้คอมพิวเตอร์ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ มงคล เพาะผล (2543, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพฤติกรรมการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของครูในโรงเรียนเครือข่ายวิทยากร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางโดยภาพรวมและแต่ละวิธีไม่แตกต่างกันทั้งการสอนแบบใช้บทบาทสมมติ การสอนแบบใช้ชุดการสอน การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบทดลอง และการสอนแบบมีส่วนร่วม

จากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี ที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาน้อย (ต่ำกว่า 18 ปี) และครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษามาก (ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป) มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ แนวคิด นโยบาย ในการปฏิรูปการศึกษา ได้รับประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีที่ใกล้เคียงกัน ถึงแม้จะมีประสบการณ์ในการสอนคือ ระยะเวลาในการสอนยาวนานกว่ากัน ก็ไม่ได้ทำให้ความรู้ความสามารถและพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาแตกต่างกัน ดังนั้นประสบการณ์ในการสอนที่ต่างกันจึงไม่ใช่ตัวแปรที่ส่งผลให้ครูสังคมศึกษา มีพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยภาพรวมใน 9 ด้านแตกต่างกัน

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อทดสอบสมมติฐานเป็นรายด้าน พบว่าครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษามีต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนตาม

แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในด้านที่ 5 การมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์ กระบวนการกลุ่มและทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาน้อย (ต่ำกว่า 18 ปี) ได้ดำเนินการมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์ กระบวนการกลุ่มและทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษามาก (ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป) ซึ่งจากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะสาเหตุหลายประการ คือ เนื่องจากครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาน้อย ตระหนักในความสำคัญของการมุ่งเน้นทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา แต่ครูสังคมศึกษามีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาในระยะเวลาที่น้อย จึงมีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ มีความต้องการในการพัฒนาตนเอง ตลอดจนการเข้ารับการอบรมวิธีการสอนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด จึงเป็นผลให้ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาน้อยได้ดำเนินการมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์ กระบวนการกลุ่มและทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนแตกต่างจากครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษามาก

2.2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูสังคมศึกษาที่จบการศึกษาสาขาวิชาเอกสังคมศึกษา กับครูสังคมศึกษาที่จบการศึกษาสาขาวิชาเอกอื่น ทั้งโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุไรพร พานิชกุล (2539, หน้า 122, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาในเรื่อง พฤติกรรมการสอนและความต้องการการพัฒนาตนของครูผู้สอนคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา จำแนกตามสาขาวิชาเอกที่ศึกษา พบว่า ครูที่สำเร็จการศึกษาวิชาเอกคณิตศาสตร์และครูที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาเอกอื่นที่ไม่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ มีระดับการปฏิบัติพฤติกรรมการสอน ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ไม่แตกต่างกัน และมีความต้องการพัฒนาตนในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ธีรวิมล เอกะกุล (2540, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่อง พฤติกรรมองค์การที่เอื้อต่อความเป็นครูเก่งและครูดี : กรณีศึกษาข้าราชการครูที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการครูทายาทของสถาบันราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประเมินข้าราชการครูที่สำเร็จการศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา และวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย จากโครงการครูทายาทของสถาบันราชภัฏ พบว่าข้าราชการครู ทั้งสองวิชาเอกดังกล่าว ที่บรรจุรับราชการตั้งแต่

ปี พ.ศ. 2534 ถึง ปี พ.ศ. 2538 โดยภาพรวมมีระดับความเป็นครูเก่งและครูดีอยู่ในระดับมาก และเปรียบเทียบการบรรจุรับราชการในช่วงเวลาต่างกัน รวมทั้งสาขาวิชาเอกที่ต่างกัน มีลักษณะความเป็นครูเก่งและครูดี ไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี ที่จบสาขาวิชาเอกสังคมศึกษากับสาขาวิชาเอกอื่นที่ไม่ใช่เอกสังคมศึกษานั้น ส่วนใหญ่ได้รับความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานในหลักการ นโยบาย เป้าหมาย และทฤษฎีในการปฏิรูปการศึกษาในระดับหนึ่ง โดยได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ พัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักแกนกลางเดียวกัน คือ มีพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาใน 9 ด้าน ที่ใกล้เคียงกัน ดังแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในด้านที่ 3 การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการประเมินความก้าวหน้าของครู โดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียนพัฒนาครูให้มีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเพื่อให้นักเรียนแสวงหาความรู้ตามสภาพปัญหาและใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ดังนั้นพฤติกรรมการสอนของครูสังคมศึกษาที่จบการศึกษาสาขาวิชาเอกสังคมศึกษากับสาขาวิชาเอกอื่นที่ไม่ใช่สาขาวิชาเอกสังคมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านจึงไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยในงานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูสังคมศึกษาจังหวัดชลบุรีดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ความสำเร็จของการปฏิรูปศึกษามูลคณที่มีส่วนสำคัญคือ ครู ฉะนั้นจากการที่ผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษามีพฤติกรรมการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ครูสังคมศึกษาตระหนักในความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และมีความเข้าใจในบทบาทของครูสังคมศึกษาในยุคที่สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลต่อการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ถึงแม้ครูสังคมศึกษาจะมีบทบาทและภาระหน้าที่ทั้งด้านการบริหารชั้นเรียน ด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านบริหารทางวิชาการ และด้านพัฒนาชุมชน แต่บทบาทหน้าที่ที่สำคัญโดยตรงคือ การปลูกฝังเยาวชนให้มีคุณค่า เจตคติ ค่านิยมที่ดีงาม และเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและโลก

ดังที่ กรมสามัญศึกษา (2539, หน้า 34-38) ได้กำหนดขอบข่ายการพัฒนาและส่งเสริมงานด้านวิชาการ ตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539 ไว้ 8 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน 2) การจัดสอนซ่อมเสริม 3) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน 4) การจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตร 5) การพัฒนาครูทางด้านวิชาการ 6) จำนวนครูที่ผ่านการอบรม หรือฝึกอบรมทางด้านวิชาการในรอบ 2 ปี 7) การสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน และ 8) การส่งเสริมการวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ตลอดจนกรมสามัญศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนดังที่ระบุไว้ในเกณฑ์ในการประเมินการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539 ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) มีการส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ 2) ครูใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนอย่างสม่ำเสมอ 3) ครูใช้วิธีสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนคิด ทำ แก้ปัญหาและค้นคว้าด้วยตนเอง 4) มีการใช้แหล่งวิทยาการนอกโรงเรียน และ 5) มีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี จะประสบความสำเร็จได้ ครูสังคมศึกษาต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่จำเป็นต้องช่วยให้ผู้เรียนวิชาสังคมศึกษามีความรู้ ทักษะและเจตคติที่จำเป็นต่อการสร้างความเข้าใจเห็นคุณค่า และฝึกทักษะชีวิต ด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ของผู้เรียนต้องบูรณาการเพื่อผลในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพราะความรู้ในศาสตร์เดียวไม่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ ตลอดจนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรในชุมชน เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อื่นจะนำมาซึ่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านที่ 1 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูสังคมศึกษาควรประเมินตนเองว่า มีพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับใด วิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของสภาพการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาตนเองให้อยู่ในระดับที่มีมาตรฐานที่ดี มีคุณภาพ มีศักยภาพในการสอนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม ทั้งนี้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้

ด้านที่ 2 การแสวงหาความรู้ คិวิเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ และวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ครูสังคมศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ซึ่งอาจดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาประยุกต์ใช้เป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพได้

ด้านที่ 3 การจัดสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ความสนใจ ความถนัดความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ครูสังคมศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างแผนการสอนในวิชาสังคมศึกษา

ด้านที่ 4 การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่น นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้มากขึ้นเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดค้น ผลิตภัณฑ์การเรียนการสอนด้วย

ด้านที่ 5 การมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์ กระบวนการกลุ่ม และทักษะกระบวนการ ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรใช้วิธีการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะในการคิดให้กับผู้เรียน

ด้านที่ 6 การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกสถานการณ์ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง บุคคล องค์กร สถาบันในท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและสังคมให้การสนับสนุนและร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนของครูซึ่งส่งผลให้ครูมีศักยภาพในการสอนมากขึ้น และมีแนวความคิด แนวทาง วิธีการสอนที่หลากหลาย การเรียนการสอนไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน เช่น การจัดทัศนศึกษานอกสถานที่ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องของแต่ละคนมาถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ที่หลากหลาย

ด้านที่ 7 การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้วยการประเมินผลตามสภาพจริง ครูผู้สอนควรจัดทำแฟ้มสะสมงานสำหรับการสอนของตนเองและให้ผู้เรียนจัดทำแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนเอง ทั้งนี้เพื่อให้ทั้งครูและผู้เรียนสามารถประเมินตนเอง ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการเรียนการสอนสังคมศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านที่ 8 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ครูผู้สอนควรประเมินตนเองทั้งในด้านพฤติกรรมทางกาย วาจา และใจ ตระหนักอยู่เสมอว่าถึงแม้ตนเองได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนแล้วแต่ต้องรักษามาตรฐานที่เป็นแบบอย่างที่ดีของความเป็นครูไว้อยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนมีครูต้นแบบที่ดีและนำแบบอย่างที่ดีเหล่านั้นมาใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองให้มีคุณภาพที่ดี

ด้านที่ 9 การประชาสัมพันธ์รูปแบบการสอนของสถานศึกษา ครูผู้สอนควรตระหนักถึงและให้ความสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการ ผลงานของผู้เรียนด้วยการจัดทำเว็บไซต์วิชาสังคมศึกษาเผยแพร่ในอินเทอร์เน็ตให้มากขึ้น

นอกจากนี้หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกระดับทั้งกระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ควรกำหนดมาตรการ นโยบายและวางแผน ควบคุมกำกับ ติดตาม สนับสนุนและสร้างแรงจูงใจ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนตาม

แนวทางการปฏิรูปการศึกษา ทั้งในส่วนของครูสังคมศึกษาที่ได้ดำเนินการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาอยู่ในระดับมาก ให้พัฒนาพฤติกรรมการสอนให้มีคุณภาพมากที่สุด และหาแนวทาง มาตรการในการรักษาพฤติกรรมการสอนที่มีคุณภาพอยู่แล้ว ให้เกิดเป็นพฤติกรรมถาวร เป็นมาตรฐานที่มีคุณภาพ สำหรับครูสังคมศึกษาที่มีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ควรที่จะได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ทางการสอนสังคมศึกษา เพื่อให้ครูสังคมศึกษาตระหนักในความสำคัญของพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี มีวิสัยทัศน์ร่วมกันทั้งด้านเนื้อหา สาระ ความรู้ ทักษะการสอน เจตคติที่ดี และตระหนักในบทบาทของตนเองในฐานะครูสังคมศึกษาที่มีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูสังคมศึกษาที่ได้รับการอบรมวิธีการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา
3. ควรศึกษาประเมินหลักสูตรท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
4. ควรศึกษาปัจจัยคัดสรรที่มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา
5. ควรศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของครูสังคมศึกษาในการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรีในการพัฒนาตนของครูสังคมศึกษา
6. ควรศึกษาสภาพ ปัญหาและการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนของครูสังคมศึกษา
7. ควรศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
8. ควรศึกษาบทบาทของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
9. ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่ได้รับการสอนแบบวิธีการแก้ปัญหาแบบทักษะกระบวนการกับการสอนแบบปกติตามคู่มือครู
10. ควรศึกษาสภาพและปัญหาในการประเมินผลตามสภาพจริง โดยการใช้

เพิ่มระดมงานในการเรียนการสอนสังคมศึกษาของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดชลบุรี

11. ควรศึกษาพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูสังคมศึกษา
ตามทัศนะของบุคคลอื่น ได้แก่ คีษานินิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และ นักเรียน

12. ควรศึกษาพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูผู้สอนรายวิชา
อื่น ๆ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University